

—Հոռոմեական հայերէն նշանաւոր անձ մը կորուսի՞նք անցեալ չարթու։ Կարապետ էֆէհաօի Գաբադա՞լ՝ որ բաղում՝ Ժամանակէ ի վեր դժոյգակ հիւանդութեան մը երեթեալայ եղած էր, կնկեց մահահանաջուն, եւ ինչպէս պարտ էր՝ մի՞ծ շրթո կատարեւեցաւ յսղարկաւորութեան հանդէսը։ Զեմք իւրւոյր զցաւիլ այն կորուսեան վրայ։ Հանդուցեալն ո՛չ միայն բարեբարոյ, աղնուստիրա ու վեհօղի, այլ եւ դիտուն, լեզուադէտ ու փութաշան անձ մ'էր։ Սրտի ու խղճի մըսօք կը կատարէր իւր բոլոր պարտաւորութիւնները։ Կրթութեան դորձին մէջ կը տեսնուէր անոք անձանձիր փութաջանութիւնը, և տմէն ոք կը մեծարէր զինքը։ Պետտակն կարեւոր պաշտօններուն մէջ դասուեցաւ, արդիաւոր հանդիսացաւ և ատրիաններով ու պատուանշաններով մեծարուեցաւ։ Սրդարեւ որում, հոգւով ու մտքով կատարելագոյն զարդացեալ անձի մը կորուստը շատ ծանր է։ Անտեսանալի պիտի մնայ անոր յիշատակը։ Մաղթենք որ այսպիսի մեծ անձինք բաղմանան մեր մէջ։

—Կըրտի թէ՛ վերջերս կովկասեան հայերէն լատեր ուսն եկեղեցիին յարած են, թէ՛ Ալեքսանտրովսկայ գիւղի մէջ ուսնադասան հայոց յատուկ առաջին եկեղեցիին հիմնարկութիւնն եղած է, թէ՛ ուսն կառավարութիւնը կ'աշխատի ուսն եկեղեցիին յարողները զատ գիւղերու մէջ բնակեցնել, և Նիքոսի կայսրը 5 հազար ռուպլի նուիրած է եկեղեցիին ու դպրոցին համար, և թէ՛ հասարակ ժողովուրդը կ'ընտելի կըլլայ՝ ուսն ու հայ եկեղեցեաց տարբերութիւնը չըմբռնելով:

—Գարակէօղեան կտակի յանձնաժողովը վերջապէս որոշեց՝ Բերայի մեծ վարդապետ վրայ խորհրդով ըստած պանդուխտ 16 հազար ոսկիի գէնի Գարակէօղեան ընտանեաց անուամբ կառուցանելի որբանոցին անշարժ կառուած ընելու համար: Կը կարծուի թէ՛ ի մօտոյ կ'աւարտին որբանոցին շինութեան պաշտօնական բանակցութիւնը:

—Մայրաքաղաքիս ուսնական դեղան Պ. Զինովիէֆի՝ դեղանաւասան օգնական թարգմանի տնտես տուեր է ծանօթ աստաւան Գրիգոր Զօհրապէ Էֆէնտի:

—Սիւրբաւան Մանուկ Էֆէնտի որ Գումրակի մայր եկեղեցւոյ նորոգութեան մեծ ծախքը կը նուիրէ, Գաւրդեանայի եկեղեցւոյ քաղաքացիական նորոգութեան ծախքն ալ նուիրել յօժարեւ է՝ ի խնդրոյ թաղական խորհրդոյ տեղւոյն:

—Էջմիածնի Ս. Հայրապետը լսելով որ Իգմիրի Առաջնորդ Տ. Միքայիլեան Սրբազան հրաժարելու դիմումը թիւն ունի վատառողջութեան պատճառաւ, յեջմիածին հրաւիրել է: Բայց Իգմիրէ կը հերքեն հրաժարման լուրերը:

—Ստապիւղի Գաղթական որբանոցի մայրապետ Երանուհի, որ քանի մը տարի է վեր հիւանդացած էր, կընքեց մահկանացուն, և չորեքշաբթի յաղարկաւորութեան հանդէսը կատարուելով գիւղին Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ մէջ, մարմինն ամփոփեցաւ տեղւոյն գերեզմանատան մէջ: Թափոխին նախադասեց պատրիարքական փոխանորդ Սրբազանը և դամբանական խօսեցաւ: Երկուց զատուեցան նաև որբանոցին պատրաստարեւը և յոգաւորացի քաղմուծութիւն մը: Հանգուցեալ Երանուհի մայրապետ՝ որբանոցին մէջ պաշտօն վարեց 15 տարեկանէ ի վեր: Կ'աշխատէր կը քրտնէր կը վաղվադէր՝ պատուարանին պիտոյըն հոգաւու համար, ամէն տեղ, մինչև իսկ փողոցները պատուարանին վրայ կը խօսէր, կը խօսէր և մինչև իսկ կը ձանձրացունէր Այս կնոջ պաշտօնավարութեան, վարուց ու բարեւոյ վրայ էր որ վերջին ժամանակներս կարի յոյժ անհոգի ծանօթութիւններ տըրուեցան մեզ և այլոց, և շատ անգամ տալանորութիւնն ըրին այդ ծանօթութիւնը, որոնք՝ եթէ անտույց են՝ Երանուհի մայրապետ արժանի է յուրտեսնական յիշատակութեան:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երևոյց պաշտօնատունը կայսերական հրամանաւ 50 հազար դրուէ կուտայ՝ Սեւաստոպոլի, Քէօթիկէնէի ու Վառնայի գաղթականաց պիտոյից համար:

—Իգումամ լրագիրը կը հրատարակէ թէ՛ Զանգեզուրի մասին պաշտօն, որ ոճաւորացի խումբ մը կազմելով սկսած էր ասպատակել, օսմանեան զօրաց կողմանէ հաղանուելով՝ թշուառ վիճակի մէջ Պաշտօնական փոխան, և պաշտօնական վարչին տաւան հրամանի հետեւում ըլլալուն համար դատի ենթարկուած է ի Սօֆիայ, տանը մէջ արգելուելով ընդ հսկողութեամբ ստիկան զօրաց:

—Ստապիւղի Փարիզի Տէպարագրէն խմանալով կը ծանուցանէ թէ՛ Պաշտօնական սահմանադրութեան զեւրի բնակիչը տեղական կառավարութեան յանձնարար են պաշտօնական ասպատակաց կողմանէ իրենց բաժնուած բոլոր զէնքերն:

—Սիւրբաւան Տէրապէս դատական մէջ յորդաւատ անձրեւոց հեղեղներէն երկու տուն փլուր, երեք հողի փլատակաց ներքե մնացեր և մէկը մեռեր է:

—Պիղապէ կը ծանուցանեն թէ՛ Էմինէ տնուն կին մը տաւանադաղ աւազակն, Տանիէլ ձերբակալեցաւ:

—Սեւերեկի նախնական դատարանի անդամ Պետրոս ու Միրտիչ, և նոյն դատարանի հարցաքննիչ դատաւորի օգնական Հէլլաճեան Պետրոս ու Մէհմէտ Միւնիր Էֆէնտիները դատի կ'ենթարկուին, ամբաստանուելով թէ՛ 580 դատական թղթաց դիմագրուել, և անոնց 464ին պաշտօնաժամը անցնելով՝ հանրաժողովն պատճառ եղած են:

—Բանթալէնի շողեւանային ընկերութեան տնօրէն Բաւի Աթոյէնի մեռեր է Իգմիրի մէջ: Կտակագիրը բացուել է տեղւոյն հիւլէն հիւսկարտարանի մէջ: 250 տակի կտակներ է Օմիրոս անուն յոյն աղջկանց վարժարանի. 130՝ յունաց սրբանոցի. 100՝ յունաց աղջկանց վարժարանի. 100՝ Էֆանկէլիի վարժարանի. 200՝ Օմիրոս վարժարանի տնօրէն Էֆէնտի. 6—700 ոսկի՝ իւր բարեկամաց ուսանց:

—Միտիլիի մէջ ծխախոտի Բէժիի դերհաշուակալ Անթուան Տիմիթրաքիսը 25 տարեկան յոյն երեսնամարդ մը բէվալլըով սպաններ է ինքընքը: Դեռ յայտնի չէ պատճառն:

—Սաղըղէ կը գրեն թէ՛ տասնիկ փոթորիկ մը պատահեցաւ, զեռակը յորդեց և աղքատիկ պառաւի մը միակ զաւակը լսեղդուեցաւ:

—Պէյրուսի ու Լիբանանու մէջ կառավարական ապարանք մը պիտի շինուի՝ 15000 լիրա ծախքով: Մայրաքաղաքէս դադրին երկու ճարտարագետք՝ Նաֆիլեան ու Նուրիճեան էֆէնտիները:

—Իսթիլ անուն աւազակ մը, 26—28 տարեկան, որ բաւական ժամանակէ ի վեր կ'ապստակէր Պրուսայի մօտերը, սպանուել է հետամուտ զօրաց կողմանէ, զիմադրելուն պատճառաւ:

—Այսինի երկաթուղիի Զըրլաք կայարանի մօտերը, չորս մահմետական աղայք լերան վրայ սունի հաւաքելու առնէ, տեղատարափ անձրեւի մը բռնուելով՝ քարայրի մը մէջ ապստաններ են, սակայն քարայրին վրայի հողերը վերջ չըրան ալ վրատակաց տակ մնացեր, և միայն մէկը յաջողեւ է ելնել ազատի:

—Լիճէի (Տիւրպէլիի նահանգ) բնիկներէն հարիւրապետ Հաճի Սալիկ աղայի ազարակին յորդանոցին մէջ հրեհ ծագելով՝ հաղագործին մայրը՝ զաւակն ու հարսը փութացեր են մարել, բայց չեն յաջողեր, և երեքն ալ հրոյ ճարակ եղեր են: Այրեր են նաև 2 եղն, 1 հորթ, 2 էջ: Հարսը ճրագով յարդանոցէն խառ հանելու տան, ճրագէն բարրաբեր վառեր են խոտերը:

—Թուրք լրագիրը (Մալումատ, Իգումամ, Թէրեմանը Հաղիգաթ, Սապահ) Բուսէլիի նահանգաց տակի ևս բարեկարգութեան ու զարգացման համար կայսերական կառավարութեան կողմանէ հրատարակեալ հրահանգաց առթիւ Երուսաղիմի լրագրաց տեսութիւններէն քաղաւանդներ կը հրատարակեն, որոց տակնն ալ գալիստիք կը խօսին Նորին կայսերական վերահսկողութեան բարեացակամութեան վրայ, և կը յայտարարեն

թէ՛ արուած հրահանգներն օգտակար արգելքներ պիտի ունենան: Այս յայտարարութիւնները կ'ընեն Թան, Բէշլէր Լայտ, Նայէ Ֆարայէ Բրէսէ լրագիրը, և Վիլէնայէ Լոնտոնի հաշակաւոր Թայմը լրագրի թղթակիցն հետագրեր է թէ՛ օսմանեան կառավարութիւնը ունի կարող, պարտաճանաչ և նահանգաց անգլիական հանդամանաց հմուտ բաղմաթիւ պաշտօնականներ, որոնք կրնան Բուսէլիի նահանգաց հրահանգն բաւ արժանայն գործադրել, և ամէն ջանք պիտի ընեն Օգոստ. Սուլթանին կողմանէ անխախտ ամէն հարստակաց շնորհաւոր բարիքն հաղորդել անոնց: Յունաց Պատրիարքարանի պաշտօնավարութիւնը Երուսաղիմի Սիւրբաւան ալ գրելով տնի նահանգաց վերաբերեալ հրահանգաց վրայ՝ գիտել կուտայ թէ՛ յոյն ժողովուրդը անձնակալութեամբ, հաւատարմութեամբ ու բարեմտութեամբ կրնայ իւր երաշխագրութեամբ յայտնել, և կը յաւելու թէ՛ զարծանքութեամբ նոր ապարեզ մը բացուած է ժողովրդեան մեծ մասին, որոնք կարենոր պաշտօններու պիտի կոչուին ըստ իրենց կարողութեան ու հրամանութեան, և ի հարկէ պիտի վերականգնուին հրահանգաց անկողնակալ գործադրողներն ըստ:

—Հանրային շինութեանց պաշտօնատան երկրագոյցին մէջ՝ տարեկան 280000 դրը պիտի ունենայ, Բուսէլիի նահանգաց հանրային շինութեանց համար նշանակելի վեց անօրէններու համար, որոնք 4000 տակն դրուէ ամառվաշաղ պիտի ստանան:

—Կայսերական թշկական վարժարանի շրջանաւարտներէն 6 թիւի, 2 զեղադարձ եւ 1 անասնաբույժ՝ այս շաբթի Պէյրուսի ուղևորեցան՝ Գերմանիայ թշկական համալսարանաց մէջ իրենց ուսումը լրացնելու համար:

—Երուսաղիմի պաշտօնատունը՝ կայսերական հրամանաւ՝ 20,000 տակի փոխ պիտի տայ թղթատարական վարչութեան, թղթատարական փոխանակաւորաց գործատուութիւնն աւելի ապահովելու համար: Այս դեմարք՝ տալիս կայսերական սկսեալ՝ ամէն ամիս 800 տակիով պիտի վճարուի:

—Որոշուել է 25 հողի տեղեցիներ Իգմիրի ստիկանաց վրայ, ժողովրդեան առաւել ապահովութեան համար:

—Մայրաքաղաքիս գերմանական ու անգլիական դեսպանք հիւնդարթի Բ. Դուռնը գացին, Բարձր. Մեծ-Եղարարին ու արաքիսի գործաց նախարարին հետ տեսակցեցան:

—Երկու թղթակիւնաւոր շինութիւնն ապստանեցաւ Անտառո գործարանին մայրաքաղաքին մէջ 8 մարտտունուց շինութիւնը յիշեալ գործարանի ճարտարապետաց միջոցաւ կատարուելէն իւր-նոյնուած դու մարով:

—Օգոստոսիս Սուլթանը հիւնդարթի պաշտօնական մը գրից դատական նախարար Ապիւրաֆան փաշայի ապարանքն, որպիսութիւնը հարցունելու համար:

—Մանսաթըրի նահանգի Գալատար գեղի բնիկներէն Վաթիլ անուն անձն 15 տարի տաժանակիր բանտարկութեան դատաւարանցաւ, հաստատուելով թէ՛ փնտրուող մարդոց տալանորդութիւնն ըրած է:

—Յունաստանի սահմանադրութիւն հրամանատար Նէշէֆ փաշա մեռաւ, և Նապիլի բարձրաց վրայ թաղուեցաւ հանդիսաւոր յուզարկաւորութեամբ, ի ներկայութեան վարչական ու զինուորական պաշտօնիկն ևս բաղմախառն ժողովրդեան:

—Տրապիզոնի նահանգի զիւսաւոր բերքը՝ կալինն այս տարի նուազ է՝ ուրիշ տարիներու բերքին քանակութեան հետ միջնաստիմաբ: Բովանդակ նահանգին մէջ անցեալ տարի 370 հաւր խանդար կալին գոյացած էր, այս տարի

ընդ ամենը 150-160 հազար խանդար: Միայն Տրապիզոն քաղաքի կալինը անցեալ տարի 120 հազար խանդար էր, իսկ այս տարի գրեթէ կիսուն չափ: Այս մեծ տարբերութիւնը՝ կալինի վաճառականաց համար նուազ փառակար եղած չէ:

—Սէլանիկի պարսիկ հիւստատուն՝ որ հիւր էր մայրաքաղաքիս պարսիկ դեսպանատան մէջ, հիւնդարթի գրից ժամը 1 ին ասեաները Ղալաթիոյ ներքնաւորին մոտեցան տան, գրպանէն գողցեր են 2 ու կէս օսմ. լիրա, 4 րանդի ու կիւրք:

—Միտիլիի Բէժի վարչութեան կողմանէ ամէն ամիս օսմանեան անկութեանց մը արուած 1000 հատ 10նոց ծրարներն անբաւական համարուելով՝ երկուց նախարարութիւնը ներքին գործոց նախարարութեան առաջարկութեամբ ծանուցեր է Բէժի վարչութեան որ այսուհետեւ 1500 հատ արուի:

—Զինուորական քննիչ յանձնաժողովը երկուց նախագահ Էֆէնտի փաշայի որ հիւնդարցած էր, առաջնացաւ և կայսերական պաշտան երթալով՝ ընտրահալարութիւն մատուց հիւնդարութեանն ասեան վաշեյած կայսերական հոգածութեան ու խնամոց համար:

—Պաշտօնական խորհրդոյ նախագահ Սայիտ փաշա առաջնացաւ, և սկսաւ վարել պաշտօնը:

—Թաղապետական թշկաց պատուարանցաւ որ՝ Երուսաղիմի սուղ ու զփուր բաղադրութեամբ դեղեր չտան տնի աղքատ հիւնդարց, որոց դեղերը ծրի կը տրուին թաղապետութեանց զեղադարաններէն: Նախընթաց ամսոյ մէջ 9252 դրուէ դեղ ծրի տրուել, և կայսերական անձնական գանձէն վճարուել է այս դուռան:

—Թիւրքաշայէ (Այսոն) կը գրեն թէ՛ կին մը ծրի համար աղբիւրն երթալու ասեան պարկի մէջ մարդու գիտակներն ու ոստիկանութեան ծանուցեր է: Բնութեան սկսուելով ոտուգեր է և որ սպանեալ թաղին մուրթարին գոտարին է, և Եթիֆ անուն 28—30 տարեկան երկրատարութիւնը վրայ կտակած լրջալով՝ առնել խաղարկուել է Եթիֆի խաղալէ և էսմա անուն երկու կին ունի եղեր: Էսմա ի սենեակին մէջ գլուխը եւ արիւնտ խոշոր դաշտի մը: Խաղալէ խոտալաններ է թէ՛ ապանեալ, Բիւլա իրեն հետամուտ գտնուելուն և յամառուելու համար, ամուսնոյն՝ Եթիֆի հետ միաբանելով, տուն հրաւրած, ամուսինը յանկարծ անոր վրայ խոյանալով՝ դաշտը փորը միտած, ինքն ալ դաւաղանով գլխուն զարկած ըստանում, և գլխով պարկի մէջ դնելով՝ դաշտը նետած են:

—Կայսերական պաշտան մատենադարանին երկուց անօրէն ու մաքսային խորհրդոյ անդամ Հասան պէյ, սպարապետութեան Դրան պաշտօնեաներէն Մուսթաֆա փաշա և կայսերական թիւնագահ Եւսէմի պէյ, որ եւ մէն գացաւ էին, վերադարձան այս շաբթու:

—Սպարապետութեան Դուռը Գերմանիայէ հեռագրական գործիքներ կը գնէ՝ Էթիֆի ու Մանսաթըրի բանակաց հեռագրական գումարտակաց համար:

—Հալէպի փողոցներուն մէջ անցաւ դարձը դժուարացեր է յորդանոց անձրեւոց պատճառաւ, և չընկալեց հեռագրական բաղմաթիւ գերաններ տարակիր են բուռն փոթորիկէն:

—Մայրաքաղաքէս Իգմիրի կողմերը զրկուեցան 300 մահմետական դաղմականք:

—Հալէպի փողոցներուն մէջ անցաւ դարձը դժուարացեր է յորդանոց անձրեւոց պատճառաւ, և չընկալեց հեռագրական բաղմաթիւ գերաններ տարակիր են բուռն փոթորիկէն:

—Մայրաքաղաքէս Իգմիրի կողմերը զրկուեցան 300 մահմետական դաղմականք:

—Հալէպի փողոցներուն մէջ անցաւ դարձը դժուարացեր է յորդանոց անձրեւոց պատճառաւ, և չընկալեց հեռագրական բաղմաթիւ գերաններ տարակիր են բուռն փոթորիկէն:

—Երկուրդ աստիճանի Մէհմետիէ Էնկիւրի Մէքթուպը Բիֆաթ էֆէնտի: Իմթիյաղ ոսկի ու արծաթ շքադրամ՝ Իսկիւտարի կառավարիչ Համաի պէյի: —Հիւնդար երկաթուղւոյ ոսկի շքադրամ՝ Սըվաի նախկին կուսակալ վախճանեալ Հասան Հիւրի փաշայի Պէհաւատին պէյ որդւոյն: —Իթիֆիլայի շքադրամ՝ Էթիֆի բոնական անասնորոշներէն Սաղ-գոյ-աղաղը Պողոս Էֆէնտի: —Մուսուլի նահանգի Սալանիէ գաւառակի գալմադամութեանը՝ Միւրթիյէ վարժարանի շրջանաւարտներէն Մէհմէտ Ալի պէյի որ Պաղատաի նահանգի մէջ կը հրահանգուէր: —Ականակաւ Մէհմետիէ՝ Ռուսիոյ կայսեր առաջ թիկնապահ, պաշտան վերադառնալ Պ. Ֆրէտէրիքսի և Օտէպայի զինուորական հրամանատար Մուսին Բուշրին զօրավարի: —Ականակաւ Օսմանիէ՝ Ռուսիոյ կայսեր առաջ թիկնապահ Պ. Հուսի: —Առաջին աստիճանի Օսմանիէ՝ Ռուսիոյ կայսեր հետեւորդաց պետ Սիգորով զօրավարի և պաշտան գերանապետ Մուսուլով զօրավարի: —Սըվաի նահանգի Էֆէնտի Համարակալութիւնը՝ Ամասիոյ գաւառի Էֆէնտի նախորդ անօրէն Ֆէհմիէ Էֆէնտի:

Գ Ր Ա Մ Ա Կ Ա Ն	
Կ. Պոլսի 30 Նոյեմբեր 1902	
Օսմանեան Բօնոպիտէ . . . 30—14	
Բուսէլի երկաթուղւոյ ֆրանք 115 50	
Թրամուէյ . . . 1. 0. 580	
Օսմանեան լիրան 100 դրուէ	
Մէհմետիէ 108 1	
Մէքթուպ 103 10	
Հիւնդար 103 3/4	
Վեդի 102 1/3	
Ռուսիոյ թղթագրամ . . . 60 61	
Ռուսիոյ Բու 90	
Գաղղիական լիրա 87 19	
Անգլիական լիրա 169 39	
Դրամից 51 8	

Յ. Գ. ՓԱՆԱԳՈՇԵԱՆ	
ԱՅԲԵՆԱՐԱՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ	
ՅԲԱՆԵՐԷՆ ԼԵՋՈՒԻ	
Գէրգորցի Բիւրոս	
Տղայոց և չափահասներու համար	
Հատը 60 փարա: 100 հատը մէկ կտոր 100 դրուէ: 100 հատն պակաս 100ին 20 վեդի:	
Կը գտնուի հեղինակին և գրաւոր հասցեայ քով:	
Ը Ն Դ Ա Ր Զ Ա Կ	
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՑ	
ՀԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ 1903	
Իւստիֆ Բիւրոս	
Գ. ՊԱՆԱԳՈՇԵԱՆ	
Կեղերանտեղի Թ. Մաթիւկեանի զաւանաստեղծութիւն 27, Յինճանճալ Նոգուլու Կ. Պոլսի Գին 3 դրուէ:	
Սոյն օրացոյցի ՀԱՄԱՌՕՏԷ ալ հրատարակուած է, և կը վաճառուի 40 փարայի:	
==	
Յ Ո Ւ Շ Ա Տ Ե Տ Ր	
Յ. ՄԱՏԹԵՆՈՍԵԱՆ	
1903	
Երեւոյցեան ընտիր թղթով ու գեղեցիկ կազմուածով, և գին 3 դրուէ:	

